

Geleneksel Türk Müziği Derslerine İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirme Süreci*

Geliş Tarihi: 06.07.2014

Kabul Tarihi: 05.03.2015

Yavuz ŞEN**
Nezihe ŞENTÜRK***

Öz

Bu araştırmada, Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı öğretim programında yer alan geleneksel Türk müziği (Geleneksel Türk Halk Müziği/Geleneksel Türk Sanat Müziği) derslerine ilişkin tutumların belirlenmesi için ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya Harran, İnönü, Marmara ve Karadeniz Teknik Üniversitesi müzik eğitimi anabilim dallarında öğrenim gören toplam 202 öğrenci katılmıştır. Araştırmada ölçek geliştirilme süreci aşamalar halinde gösterilmiştir. Geçerlik-güvenirliliği test edilen nihai ölçek 15’i olumlu 9’u olumsuz olmak üzere, 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin bütününe ilişkin güvenirlik katsayısı (cronbach alfa) 0.93 olarak elde edilmiştir. Ayrıca ölçeğin yapı geçerliği faktör analizi ile test edilmiştir. Ölçeğin faktör analizine uygun olup olmadığının test edilmesi için *Kaiser-Meyer-Olkin* testi ve *Bartlett* testleri yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Türk halk müziği, Geleneksel Türk sanat müziği, Geleneksel Türk müziği dersleri, Tutum ölçeği, Müzik eğitimi

Development Process of Attitude Scale on Traditional Turkish Music Lessons

Abstract

This research aims at developing a scale for identifying attitudes towards traditional Turkish music (Turkish Folk Music and Turkish Art Music) courses in the Music Teaching Program at the Department of Fine Arts in the Faculty of Educational Sciences. The participants are 202 students from the Department of Music Education at Harran, Inonu, Marmara, and Karadeniz Technical University. The research gradually shows development process of scale. The final scale tested its validity and reliability consists of totally 24 articles - 15 positive and 9 negative -. Cronbach’s alpha (the reliability coefficient for all over the scale) has been founded as 0.93. Construct validity of the scale is also examined by factor analysis. Appropriateness of factor analysis is tested by *Barlett* and *Kaiser-Meyer-Olkin* measures.

Keywords: Traditional Turkish Folk Music, Traditional Turkish Classical Music, Traditional Turkish Music Lessons, attitude scale, music education.

* Bu makale, Yavuz ŞEN tarafından hazırlanan, Prof. Nezihe ŞENTÜRK danışmanlığında yürütülmüş “Müzik Öğretmenliği Öğrencilerinin “Geleneksel Türk Müziği Dersleri”ne İlişkin Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” isimli Doktora Tezinin bir bölümünden oluşturulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Bilimleri Bölümü. yavuzsen@atauni.edu.tr

*** Prof., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi ABD. nezihe@gazi.edu.tr

Giriş

Geleneksel müziklerimiz yüzyıllar boyunca toplumumuz tarafından üretilmiş, yaşatılmış ve beğenilerek günümüze kadar gelmişlerdir. Her çağın olgularına, toplumsal olaylarına göre biçimlenmiş, değişmiş, dilden dile, kulaktan kulağa dolaşmış, toplumumuzla birlikte soluk alarak yaşamışlardır. Geleneksel müziklerimiz toplumumuza, kendi çağlarına ait oldukları için gelenekseldirler, özeldirler, özgündürler ve kendine özgü nitelikleri vardır (Bayraktar, 1992: 96). Geleneksel müziklerimiz öteden beri genel müzik kültürümüzün belkemiği, omurgası ve ana ekseni konumundadır. Bu durum ülkemiz genel müzik kültüründe açık bir biçimde kendini gösterir (Uçan, 2005: 309).

En gelişmiş toplumların genel müzik eğitiminde de geleneksel müzikler önemle yer alır. Genel müzik eğitiminde geleneksel müzikler öğrencilerde müziksel duygu, bilgi, sevgi, beğeni kısacası müziksel kültürdaşlık oluşturmada ve geliştirmede çok etkin ve belirleyici rol oynar. Geleneksel müziğe/müziklere ilişkin tutumumuz, onu seçiş ve kullanım biçimimiz, geleneksel müziğin katkısının yönünü, biçimini ve düzeyini belirler (Uçan, 2005: 311-312).

Geleneksel Türk Halk Müziği (GTHM) ve Geleneksel Türk Sanat Müziği (GTSM) dersleri, eğitim fakültesi güzel sanatlar eğitimi bölümü müzik öğretmenliği anabilim dalı öğretim programındaki müzik öğretmeni adaylarının formasyonlarını tamamlamaları için gerekli olan zorunlu dersler arasındadır. Araştırma kapsamında ele alınan bu derslere; YÖK'ün 1994 çerçeve programında bakıldığında, üçüncü sınıfın birinci (5.yarıyıl) döneminde "Türk Halk Müziği", ikinci (6.yarıyıl) döneminde "Türk Sanat Müziği" adı altında yer verilmiştir.

2006–2007 çerçeve programında ise, ikinci sınıfın birinci (3.yarıyıl) döneminde "Geleneksel Türk Halk Müziği", ikinci sınıfın ikinci döneminde (4.yarıyıl) "Geleneksel Türk Halk Müziği Uygulaması" adı altında yer almaktadır. Geleneksel Türk Sanat Müziği" dersi, üçüncü sınıfın birinci (5.yarıyıl) döneminde yer alırken üçüncü sınıfın ikinci döneminde (6.yarıyıl) ise "Geleneksel Türk Sanat Müziği Uygulaması" adı altında yer aldığı görülmektedir.

(<http://www.guzelsanatlar.gazi.edu.tr/muzik/dersler.htm>)

Eğitim sürecinin önemli bir ögesi olan tutum, öğrenmenin gerçekleşmesinde etkilidir. Öğrencilerin okula, öğretmene, derse yönelik tutumları ile onların akademik başarıları, eğitim programlarının hedeflerine ulaşma düzeyleri arasında güçlü ilişkiler olduğunu ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır (Bennett ve Scholes, 2001; Byford, 2002; Corbin, 1997; Saracaloğlu ve Kaşlı, 2001; Swift, 1993).

Söz konusu araştırma bulgularına göre, öğrencilerin öğrenmeye ve derse yönelik tutumlarının olumlu olması onların akademik başarılarını artırmaktadır. Nitekim tutumlar ile başarılar arasındaki anlamlı düzeydeki ilişkiler, tutumların bilişsel alan davranışları kadar önemli olduğunu göstermektedir (Berberoğlu, 1990: 16; Saracaloğlu, 1996: 146-156).

Öğrenme kişisel bir deneyimdir ve herkes bu deneyimi farklı şekillerde, farklı düzeylerde yaşar. Kişinin zekâ, yaş gibi fiziksel yeterlikleri, sahip olduğu değerler ve üyesi olduğu gruplar ve bu grupların öğrenmeye karşı tutumları, yaşam birikimleri, iletişim kurma şekilleri, ilişkileri ve en önemlisi öğrenme ve gelişme konusundaki istek, ilgi ve kararlılığı o kişinin öğrenme becerisini, etkinliğini ve kalitesini etkiler. Eğer karşılaştığımız bilgi, bizim değer, deneyim, inanç ve tutumlarımızla uyumluysa kabul eder, değilse göz ardı ederiz. Kişinin kendisini gerçek anlamda tanıyabilmesinin temel koşulu kendi değer, inanç ve düşünce sistemini, tutum, davranış ve alışkanlıklarını değerlendirebilmesini bir başka deyişle neyi, niçin yaptığını kavrayabilmesi anlamına gelir. Kişi kendi değer, tutum, karar ve tercihleri gibi kendi kişiliğini oluşturan boyutları değerlendirip gerekli ise, öğrenme, değişme ve gelişme yolunda adım atar (Göçmen, 2003: 15-44).

Tutum, “bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu, ya da olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve motivasyonuna dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki, ön eğilimdir” (İnceoğlu, 2004: 19).

Tutumlar soyut bir kavram olduğu için doğrudan ölçülmeleri pek mümkün değildir. Bundan dolayı tutumlar doğrudan ölçülemezler. Bireylere herhangi bir tutum objesi ya da konusu ile ilgili tutumları sorulduğunda, çoğunlukla tam bir cevap vermezler yüzeysel ya da yanlış ifadelerde bulunurlar. Bu nedenle bireylerin tutumlarını öğrenmek için onların düşünceleri, duyguları ve tepki eğilimleri ile ilgili bilgi edinilmeye çalışılır (Akt. Tavşancıl, 2006: 101).

Tutum ölçeklerindeki çoğu yöntemin dayandığı varsayım, kişilerin tutum nesnesine dair fikir ve inançları yoluyla tutumlarının ölçülebileceğidir. Yöntemler doğrudan ve dolaylı ölçek şeklinde ikiye ayrılabilir. Doğrudan ölçekte kişi kendi tarifini vermek zorundadır. Bütün klasik tutum ölçeklerindeki yaklaşımlar bu tekniğe göre düzenlenmiştir. Dolaylı ölçek tekniğinde ise tutum, o tutuma sahip olan kişinin ölçüm işleminden haberdar olmadan ölçülme yapılmasıyla ortaya çıkar (Akt. Arkonaç, 2001: 170).

Amaç

Bu araştırmada, Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı öğretim programında yer alan geleneksel Türk müziği (Geleneksel Türk Halk Müziği/Geleneksel Türk Sanat Müziği) derslerine ilişkin tutumların belirlenmesi için ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu araştırma, betimsel araştırmalardan tarama modeli (Survey) ile yürütülen bir araştırmadır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2008: 79).

Bu bölümde evren ve örneklem belirtildikten sonra ölçeğin geliştirilme aşamalarına sırasıyla değinilecektir.

Evren Örneklem

Çalışmanın evrenini, Eğitim Fakültelerinin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında öğrenim gören 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, rastgele (random) seçilen, Harran Üniversitesi, İnönü Üniversitesi (I-II. Öğretim), Karadeniz Teknik Üniversitesi, Marmara Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında öğrenim gören toplam 210 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Teknikleri

Veri, araştırma sürecinde “anlam çıkarmak veya sonuca varmak için kullanılan nicelikler, olaylar, kayıtlar veya sayı kümeleri” olarak ifade edilmektedir (Arseven, 2001: 117)

Alan araştırmaları için verilerin toplanma yöntemi, araştırmada ele alınan problemlerin özelliklerine ve araştırmanın amacına göre değişir. Bunlarla birlikte veri toplamayı önce iki bölümde incelemek gerekir.

Her araştırma için araştırmada ele alınan veya alınması planlanan problem hakkında yazılı kaynaklar taranır. Yazılı kaynaklardan veri toplama; araştırmanın çerçevesini belirlemek ve bu konuda şimdiye kadar nelerin yapıldığını ortaya koymak için yapılan bir çalışmadır. Deneklerden veri toplama ise insanlara ait niteliklerin, araştırmalar için veri olarak kullanılmasında izlenen yöntemlerden biridir. Anket yöntemi ile veri toplama, survey (saha) araştırmalarında çok yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir (Arseven, 2001: 120-121).

Ölçme Aracının Geliştirilmesi ve Geçerlik - Güvenirlik Çalışmaları

Bu araştırmanın kapsamına uygun olarak araştırmacı tarafından Geleneksel Türk Müziği Derslerine Yönelik Tutum Ölçeği (GTMDYTÖ) geliştirilmiştir. Ölçek geliştirme aşamasında izlenen adımlar aşağıda verilmiştir.

Öncelikle araştırmaya ölçülecek yapının tanımlanması ile başlanmıştır. Araştırma konusu ile ilgili literatür araştırması yapılmıştır. Bir sonraki aşamada odak grup özelliklerine ve

uzman görüşlerine dayalı olarak madde havuzunun oluşturulmasına başlanmıştır. Oluşturulan maddelere ilişkin kapsam geçerliği için uzman görüşleri alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda; ölçeğin aday formu oluşturulmuştur. Bu aşamadan sonra ön uygulama (pilot uygulama) yapılmıştır. Ön uygulama verilerinin analizi ve madde analizi yapılarak ölçeğin geçerlik-güvenirlik özellikleri belirlenmiştir. Son olarak ölçeğin nihai formu oluşturulmuştur.

Araştırmada ölçek geliştirme ve test edilme sürecindeki aşamalar aşağıda sırasıyla açıklanmaktadır.

Ölçülecek Yapının Tanımlanması

Tutumlar, bir psikolojik yapıdır ve eğitim alanında sıkça ele alınan konulardan birisidir. Latince “harekete hazır” anlamına gelen bu kavram, psikolojik yapı olarak ise farklı tanımlar ile ifade edilmektedir. Örneğin; Allport (1935), tutumu; “yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan (öğrenme ürünü olan), ilgili olduğu bütün nesne, kavram ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici bir etkileme gücüne sahip duygusal ve zihinsel hazırlık durumu” olarak tanımlamaktadır (Akt. Tavşancıl, 2006: 65)

Diğer taraftan Özgüven (1999) ise; “bireylerin belirli bir kişiyi, grubu, kurumu veya bir düşünceyi kabul ya da reddetme şeklinde gözlenen, duygusal bir hazır oluş hali veya eğilimi” olarak tanımlamaktadır. Her şeyden önce tutumlar öğrenme ürünüdür ve uzun sürelidir. Bununla birlikte, tutumlar bir tepki değil, olumlu ya da olumsuz tepki gösterme eğilimidir.

Tutumların, duyuşsal, bilişsel ve devinişsel bileşeni vardır. Örneğin, öğrencilerin geleneksel Türk müziği ile ilgili olarak bildikleri o konuya olumlu yaklaşmasını gerektiriyor ise (bilişsel boyut), öğrenciler bu müzik türüne olumludur (duyuşsal boyut). Diğer taraftan öğrenciler geleneksel Türk müziğine ilişkin olumlu yaklaşımlarını ifadeleri ve davranışları (devinişsel boyut) ile ortaya koyar.

Eğitim alanındaki tutumlar özellikle başarı ile ilişkili bir psikolojik yapıdır. Öğrenciler, bir öğrenme alanına yönelik tutumları yüksek ise aynı zamanda o alana ilişkin başarıları da yüksek olmaktadır. Tutumların bir diğer önemi ise, öğretim programlarını ve öğrenme sürecini yapılandırırken önemli bilgiler içermesidir (Morgan, 2000: 363).

Tutumlar psikolojik bir yapı olduğu için doğrudan gözlemlenemez ancak geliştirilen ölçme araçlarındaki ifadelerle verilen tepkiler ile ölçülebilir. Bu nedenle özellikle eğitimde, öğrenme alanları ve öğrenme konularına yönelik tutumları ölçmek için birçok ölçme aracı geliştirilmiştir (Bkz. Literatür Araştırması).

Literatür Araştırması

Soru havuzu oluşturulmaya başlamadan önce müzik eğitimi ve diğer alanlardaki derslere yönelik geliştirilmiş tutum ölçekleri incelenerek literatür taraması yapılmıştır. Araştırmacı tarafından ulaşılan bu ölçekler geliştirildikleri yıllara göre sıralanarak aşağıda gösterilmiştir.

Bilen (1995), “Müzik Tutum Ölçeği”

Kocabaş (1997), “Müziğe İlişkin Tutum Ölçeği”

Özmenteş (2006), “Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi”

Canakay (2006), “Müzik Teorisi Dersine İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirme”

Tufan ve Güdek (2008), “Piyano Dersi Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi”

Saygı (2009) “Müzik Tarihi Dersine İlişkin Tutum Ölçeği”

Baykul (1990), “Matematik Tutum Ölçeği”

Geban ve diğerleri (1991), “Biyoloji Dersi Tutum Ölçeği”

Kan ve Akbaş (2005), “Lise Öğrencilerinin Kimya Dersine Yönelik Tutum Ölçeği”

Bakırcı (2005), “Fen Bilgisi Branşlarına Karşı Tutum Ölçeği”

Gencel (2006), “Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

Küçük Kurt, (2006), “Felsefe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği”

Güven ve Uzman, (2006), “Ortaöğretim Coğrafya Dersi Tutum Ölçeği”

Güllü (2007), “Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği”

Odak Grup ve Uzman Görüşlerine Dayalı Olarak Madde Havuzunun Oluşturulması

Öğrencilerin Geleneksel Türk Müziği derslerine ilişkin tutumları ölçebilecek maddelerin belirlenmesi için ilgili odak gruba ve bu konudaki uzmanlara başvurulmuştur.

Tutum ifadelerinin oluşturulabilmesi için, amaçlanan grubun özelliklerini yansıtan Gazi Üniversitesi 4. sınıf 2008-2009 eğitim-öğretim yedinci yarıyıl müzik öğretmenliği programında okuyan 42 kişilik öğrenci grubuna ulaşılmış ve onlardan "Geleneksel Türk Müziği dersleri hakkındaki düşünceleri" konulu bir kompozisyon yazmaları istenmiştir. Bu kompozisyonların analizi sonucu 80 maddelik olumlu ve olumsuz tutum ifadeleri belirlenmiş ve üzerinde çalışılmıştır. Tutum cümlelerinin geniş zamanlı fiillerle yazılmasına, olumlu-olumsuz tutum ifadelerinin eşit dağılımına, dilinin sade ve anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir.

Daha sonra bu ifadelerin birer ölçek maddesi olarak ele alınıp alınamayacağına ilişkin görüşleri doğrultusunda, konu alanı uzmanlarına başvurulmuştur. İncelenen tutum maddeleri 45'e düşürülmüştür. Madde havuzu oluşturulurken başvuru uzman grubu özellikleri tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Madde Havuzu Oluşturulurken Görüşleri Alınan Uzman Grubu Özellikleri

Üniversitesi	Unvanı	Alanı
1. Gazi Üniversitesi	Prof. Dr.	Türk Dili ve Edebiyatı
2. Gazi Üniversitesi	Doç. Dr.	Ölçme-Değerlendirme
3. Gazi Üniversitesi	Doç. Dr.	Eğitim Bilimleri
4. Gazi Üniversitesi.	Yrd. Doç. Dr.	Eğitim Bilimleri
5. Ondokuz Mayıs Üniv.	Yrd. Doç. Dr.	Müzik Eğitimi
6. Akdeniz Üniversitesi	Yrd. Doç. Dr.	Müzik Eğitimi
7. Atatürk Üniversitesi	Yrd. Doç. Dr.	Müzik Eğitimi

Kapsam Geçerliği İçin Uzman Görüşlerinin Alınması

Aday tutum ifadelerinin belirlenmesinden sonra, aday ölçeğin kapsam geçerliğinin ortaya konması için uzmanlara bu kez tablo 2’de gösterildiği şekilde yapılandırılmış bir form ile tekrar başvurulmuştur. Tutum ifadeleri (cümleleri), tablo 3’de belirtilen uzman görüşleri doğrultusunda tablo 4’te verilen KGO (Kapsam Geçerlik Oranı) oranlarına göre analiz edilmiş olup 45 madde 34 maddeye düşürülmüştür. KGO oranlarına ilişkin analiz sonuçları tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 2: Kapsam Geçerliği İçin Yapılandırılmış Uzman Görüş Formu

Aşağıda verilen ifadelerin, GTM derslerine yönelik tutumu ölçüp ölçmediğine ilişkin görüşünüzü (X) şeklinde işaretleyerek belirtiniz.
Eğer bu konuda önerileriniz var ise bunları ek formda belirtiniz.

	Uygundur	Düzeltilmeli	Uygun Değil
1. GTM dersleri, sevdiğim derslerdir			
2. GTM derslerinin zorunlu olmaması gerekir.			
3. GTM dersleri ilgi çekicidir.			
4. GTM derslerine çalışmak sıkıcıdır.			

Tablo 3: Kapsam Geçerliliği İçin Görüşleri Alınan Uzman Grubu Özellikleri

Üniversitesi	Unvanı	Alanı
1. Gazi Üniversitesi	Prof. Dr.	Eğitim Bilimleri
2. Hacettepe Üniversitesi	Doç. Dr.	Ölçme-Değerlendirme
3. Gazi Üniversitesi	Doç.	Müzik Eğitimi
4. Atatürk Üniversitesi	Yrd. Doç. Dr.	Müzik Eğitimi
5. Akdeniz Üniversitesi	Yrd. Doç. Dr.	Müzik Eğitimi
6. Ondokuz Mayıs Üniv.	Yrd. Doç. Dr.	Müzik Eğitimi
7. Gazi Üniversitesi	Yrd. Doç. Dr.	Eğitim Bilimleri

Uzman görüşlerini nicel analizlere tabi tutabilmek için öncelikle ölçekteki aday maddelerinin kapsam geçerlik oranları (KGO) ve sonra da tüm ölçeğin kapsam geçerlik indeksleri elde edilerek 0,05 yanılma düzeyinde istatistiksel anlamlılığı test edilmiştir.

$$KGO = \frac{N_D - (N/2)}{(N/2)}$$

Burada N_D ; maddeyi olumlu bulan (uygun olduğunu ifade eden) uzman sayısını, N ise toplam uzman sayısını göstermektedir.

KGO Her bir maddenin kapsam geçerliliği değerini vermektedir. Bu değerler tablo 4'deki minimum değerler ile karşılaştırılır. Eğer elde edilen değer tabloda verilen değerden büyük ise maddenin kapsam geçerliliği olduğu ifade edilir. Kapsam geçerlilik oranları her bir madde için elde edilir.

Tablo 4: KGO'lar İçin 0,05 Anlamlılık Düzeyinde Minimum Değerler

Uzman Sayısı	Minimum Değer	Uzman Sayısı	Minimum Değer
5	0.99	13	0.54
6	0.99	14	0.51
7	0.99	15	0.49
8	0.78	20	0.42
9	0.75	25	0.37
10	0.62	30	0.33
11	0.59	35	0.31
12	0.56	40+	0.29

(Veneziano ve Hooper, 1997; akt. Yurdugül, 2005)

Uzman görüşleri doğrultusunda tablo 4'de yer alan uzman sayısı ve minimum değerlere göre yapılmış analiz sonuçları aşağıdaki Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Kapsam Geçerlik Uzman Görüş Oranları

Kapsam Geçerlik Uzman Görüş Oranları									
Madde No	Uygun	Düzeltilmeli	Uygun Değil	(KGO)	Madde No	Uygun	Düzeltilmeli	Uygun Değil	(KGO)
M 1	7	0	0	1,00	M 24	7	0	0	1,00
M 2	7	0	0	1,00	M 25	7	0	0	1,00
M 3	7	0	0	1,00	M 26	7	0	0	1,00
M 4	0	1	6	-1,00	M 27	7	0	0	1,00
M 5	7	0	0	1,00	M 28	7	0	0	1,00
M 6	0	0	7	-1,00	M 29	0	1	6	-1,00
M 7	7	0	0	1,00	M 30	7	0	0	1,00
M 8	0	2	5	-1,00	M 31	1	1	5	-0,71
M 9	7	0	0	1,00	M 32	7	0	0	1,00
M 10	7	0	0	1,00	M 33	7	0	0	1,00
M 11	0	0	7	-1,00	M 34	7	0	0	1,00
M 12	7	0	0	1,00	M 35	7	0	0	1,00
M 13	0	1	6	-1,00	M 36	7	0	0	1,00
M 14	7	0	0	1,00	M 37	7	0	0	1,00
M 15	7	0	0	1,00	M 38	7	0	0	1,00
M 16	7	0	0	1,00	M 39	7	0	0	1,00
M 17	1	1	5	-0,71	M 40	7	0	0	1,00
M 18	0	1	6	-1,00	M 41	0	1	6	-1,00
M 19	7	0	0	1,00	M 42	7	0	0	1,00
M 20	7	0	0	1,00	M 43	7	0	0	1,00
M 21	7	0	0	1,00	M 44	1	1	5	-0,71
M 22	7	0	0	1,00	M 45	7	0	0	1,00
M 23	7	0	0	1,00	Uzman Sayısı = 7				
Kapsam Geçerlik Ölçütü = 0,99					Kapsam Geçerlik İndeksi = 0,67				

Tablo 5’te görüldüğü üzere yapılan analizler sonucunda; 4, 6, 8, 11, 13, 17, 18, 29, 31, 41, 44’üncü maddeler ölçekten çıkarılmıştır.

Ölçeğin Aday Formunun Oluşturulması ve Hazırlanması

Aday ölçme aracında yer alacak ifadelerle karar verildikten sonra *tutum ifadeleri*, *tutum maddelerine* dönüştürülmüştür. Bu aşamada, öncelikle ölçeğin görünüş geçerliğini artırabilmek için tutum ifadeleri bir Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı uzmanı tarafından incelenerek gerekli düzeltmeler yapılmış daha sonra ise bu tutum ifadeleri 5’li likert türü derecelendirme seçeneklerinin eklenmesiyle tutum maddeleri elde edilmiştir. Likert türü derecelendirmeler ise “Kesinlikle Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde ölçeklendirilmiştir. Ölçek maddeleri oluşturulurken kolay anlaşılabilir, sade bir ifade biçimi kullanılmaya çalışılmıştır. Boş bırakma tepkisi ya da

kalıp yargılara dayalı tepkilerden kaçınmak için ölçek maddelerinin yarısı olumlu, yarısı olumsuz ifadelerden oluşmuştur (Tezbaşaran, 1997: 13).

Bu nedenle, tutum maddelerinin ölçek sıralaması yapılırken; 34 maddenin 17'si olumlu, 17'si olumsuz maddeler şeklinde belirlenmiş; tek numaralılar olumlu tutum ifadeleri, çift numaralılar ise olumsuz tutum ifadeleri olarak yapılandırılmıştır.

Ön Uygulama (Pilot Uygulama)

Aday tutum ölçeğinin madde istatistikleri (geçerlik-güvenirlilik) özelliklerinin belirlenebilmesi için ön uygulama (pilot uygulama) yapılmıştır. Ölçme aracının psikometrik (geçerlik-güvenirlilik) özelliklerinin belirlenmesinde kullanılacak veri kümesi için 22 üniversiteden 4'ü rastgele seçilmiş ve bu programdaki 4. sınıf öğrencilerine ulaşılmıştır. Bu üniversitelerin 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Müzik Eğitimi Anabilim Dalları'nda öğrenim gören toplam 210 öğrenci, çalışmanın uygulamasına dâhil edilmişlerdir. Ancak bu 210 öğrenciden 8'ine ulaşılammış ve bu öğrencilere ilişkin ölçme uygulamaları veri kümesinden çıkartılmıştır. Toplam 202 öğrenci ön uygulamaya dâhil olmuştur. Bu üniversiteler ve öğrenci sayıları tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Pilot Uygulama İçin Seçilen Üniversiteler ve Geri Dönen Ölçek Sayıları

Üniversite Adı	Öğrenci Sayısı	Geri Dönen Ölçek Sayısı
Harran Üniversitesi	40	39
İnönü Üniversitesi (I-II. Öğretim)	70	65
Karadeniz Teknik Üniversitesi	50	50
Marmara Üniversitesi	50	48
Toplam	210	202

Ön Uygulama Verilerinin Analizi ve Madde Analizi

Ön uygulama aşamasında 202 öğrencinin 34 maddeye verdikleri olumlu ve olumsuz ifadelerle göre; ölçek değerleri 5'li likert şeklinde aşağıdaki tablo 7'de sayısal değerler biçiminde kodlanmıştır.

Tablo 7: Beşli Likert Puanlama Tablosu

Seçenek	Olumlu İfade Puanı	Olumsuz İfade Puanı
Kesinlikle Katılıyorum	5	1
Katılıyorum	4	2
Kararsızım	3	3
Katılmıyorum	2	4
Kesinlikle Katılmıyorum	1	5

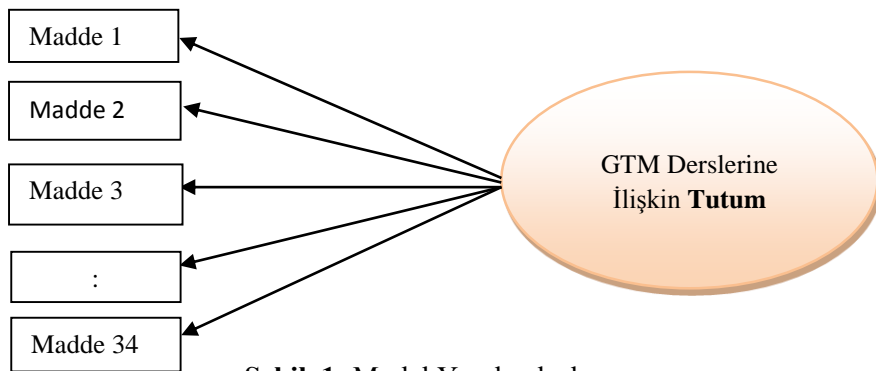
Tutulmlara ilişkin bu değerler SPSS ve LISREL yazılımlarına veri olarak girilmiştir. Daha sonra bu verilere dayalı doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizi, çok

sayıdaki değişkenlerin aynı yapıyı ölçen ortak değişkenlerin gruplanmasında kullanılan istatistiksel bir tekniktir. Bu analiz türü açıklayıcı faktör analizi (exploratory factor analysis) ve doğrulayıcı faktör analizi (confirmatory factor analysis) olmak üzere iki grupta yer almaktadır (Pohlmann, 2004, 14-22). Açıklayıcı faktör analizi, ölçülen değişkenler ile psikolojik yapılar arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla yapılırken doğrulayıcı faktör analizi ise ölçmeler ile örtük yapılar arasındaki bağıntıların hipotez edilmesi ilkesine dayanır (Pohlmann, 2004, 14-22; Gorsuch, 1997, 532-560; Byrne, 1998). Özellikle ölçek geliştirme çalışmalarında her bir maddenin, ilgili psikolojik yapıyı ölçtüğü hipotezi test edilir. Bu süreç aynı zamanda iradi bir süreç niteliğindedir. Bundan dolayı bu çalışmada faktör analizi yöntemi olarak doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi aşamaları aşağıda verilmiştir:

- 1) Modelin oluşturulması
- 2) Model-veri uyumunun sınanması
- 3) Modelin kestirilmesi ve parametrelerin sınanması

1) Modelin Oluşturulması

Bu çalışmada ölçülmek istenilen psikolojik yapı; öğrencilerin GTM derslerine ilişkin tutumları olarak belirlenmiştir. Literatür, odak grup çalışması ve uzman görüşlerine dayalı yapılandırılan ve kapsam geçerlik oranlarına göre düzenlenen madde havuzundaki her bir maddenin, bu psikolojik yapıyı ölçtüğü hipotez edilir. Bu amaçla şekil 1’de model yapılandırılması aşağıdaki gibi verilmiştir.

Şekil. 1: Model Yapılandırılması

2) Model -Veri Uyumunun Sınanması

Modelin kestirilmesi ile elde edilen değerlerin sağlamlığı aynı zamanda modelin geçerliği veri-model uyumu ile olanaklıdır. Bu uyumluluk için çeşitli indisler geliştirilmiştir. Bu

çalışmada GFI, CFI ve RMSEA indisleri kullanılmıştır. Bu indislerden GFI ve CFI indisleri 0 ve 1 arasında değer alır, bu değerler 1'e ne kadar yaklaşırsa veri-model uyumu o denli iyi demektir. Bu iki indis değeri için 0,95 değeri ölçüt olarak kabul edilir ve bu değerlerin üzerine çıktığında veri-model uyumunun söz konusu olduğu söylenebilir. RMSEA değeri ise veri-model uyumsuzluğunun bir ölçüsüdür, bu değer ise 0,08 değerinden küçük olduğunda veri-model uyumundan söz edilebilir. Bu çalışmada RMSEA=0,077, CFI=0,95 ve GFI=0,95 olarak elde edilmiştir. Bu değerlere göre; kullanılan veriler ile kurulan modelin uyumlu olduğu, bir diğer ifade ile modelin geçerli olduğu ifade edilebilir.

3) Modelin Kestirilmesi ve Parametrelerin Sınanması

Model; yapılandırılan modelin en çok olabilirlik yöntemi (maximum likelihood method) kullanılarak kestirilmiştir. Kestirim ile madde-faktör arasındaki bağıntıyı veren madde yükleri, maddenin hata düzeyi elde edilmiştir. Her bir maddenin ilgili yapıyı ölçme kalitesini gösteren faktör yükleri (madde ayırt edicilik indeksi) daha sonra t testi ile test edilmiştir. Bu test için “madde tutum yapısını ölçüyor” hipotezleri 0,05 anlamlılık düzeyinde sınanmıştır. Modelin kestirilmesi ile elde edilen sonuçlara ilişkin sayısal değerler ise tablo 8.'de verilmiştir.

Tablo 8: Modelin Kestirilmesi İle Elde Edilen Sayısal Değerler

	Faktör Yüğü	Hata	T Değeri	P
M1	1,01	0,42	6,85	0,00
M3	0,92	0,60	5,88	0,00
M4	-0,80	1,03	-4,51	0,00
M5	0,92	0,67	5,75	0,00
M7	0,77	0,97	4,36	0,00
M8	-0,87	1,05	-4,72	0,00
M9	0,59	0,94	3,64	0,00
M10	-0,69	1,28	-3,64	0,00
M11	0,53	1,22	2,95	0,00
M15	0,36	0,57	2,91	0,00
M16	-0,78	0,81	-4,74	0,00
M17	0,71	0,99	4,09	0,00
M18	-0,65	1,06	-3,77	0,00
M21	0,72	0,81	4,52	0,00
M22	-0,75	1,16	-4,04	0,00
M23	0,69	0,81	4,34	0,00
M25	0,71	1,10	3,96	0,00
M26	-0,73	0,67	-4,87	0,00
M27	0,83	0,51	5,87	0,00
M29	0,77	0,97	4,36	0,00
M30	-1,18	0,34	-7,53	0,00
M31	0,74	1,11	4,24	0,00
M33	0,72	1,00	4,18	0,00
M34	-1,28	0,59	-7,07	0,00

Ölçeğin Psikometrik Özelliklerinin Belirlenmesi

Pilot çalışmadan elde edilen verilerde madde-toplam korelasyonları incelenerek ve uzman görüşlerine başvurularda ölçeğin güvenilirliğini azaltan 10 madde ölçekten çıkartılmıştır. Nihai ölçekteki madde sayısı 24 olarak belirlenmiştir. Bu 24 madde üzerinden tekrar güvenilirlik analizi yapılmış ve madde-toplam korelasyonları incelenmiştir. Madde-toplam korelasyonlarının 0.25’den büyük olması ve negatif olmaması gerekir.

Tablo 9: GTHM Madde Toplam Korelasyonları ve Maddelere İlişkin Güvenirlik Katsayıları

Madde-Toplam İstatistikleri					
	Madde Silindiğinde Ölçek Ortalaması	Madde Silindiğinde Ölçek Varyansı	Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyonu	Çoklu Korelasyonun Karekökü	Madde Silindiğinde Cronbach Alfa
M1	56,15	284,631	,690	,622	,926
M2	55,79	286,080	,649	,638	,926
M3	55,84	290,087	,538	,433	,928
M4	55,74	289,490	,531	,455	,928
M5	55,71	282,221	,722	,640	,925
M6	55,73	283,078	,711	,594	,925
M7	56,33	288,034	,614	,502	,927
M8	55,73	287,471	,608	,508	,927
M9	56,54	295,093	,467	,502	,929
M10	55,86	295,042	,437	,336	,930
M11	55,99	289,874	,559	,417	,928
M12	55,58	295,943	,371	,401	,931
M13	56,18	293,353	,429	,354	,930
M14	56,66	297,711	,463	,422	,929
M15	56,07	283,976	,647	,607	,926
M16	55,02	291,553	,486	,373	,929
M17	56,01	293,547	,454	,308	,929
M18	56,19	285,189	,682	,606	,926
M19	56,41	283,991	,745	,666	,925
M20	56,36	292,935	,559	,511	,928
M21	56,01	284,245	,626	,602	,927
M22	55,27	292,311	,466	,331	,929
M23	55,95	284,136	,643	,622	,926
M24	55,83	277,034	,739	,632	,925

Tablo 10: GTSM Madde Toplam Korelasyonları ve Maddelere İlişkin Güvenirlik Katsayıları

Madde-Toplam İstatistikleri					
	Madde Silindiğinde Ölçek Ortalaması	Madde Silindiğinde Ölçek Varyansı	Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyonu	Çoklu Korelasyonun Karekökü	Madde Silindiğinde Cronbach Alfa
M1	57,11	303,367	,729	,639	,930
M2	56,74	305,180	,677	,648	,931
M3	56,76	308,272	,582	,459	,932
M4	56,70	308,855	,567	,483	,932
M5	56,64	302,561	,749	,640	,929
M6	56,74	305,003	,665	,558	,931
M7	57,30	305,361	,663	,522	,931
M8	56,87	307,832	,628	,528	,931
M9	57,53	314,947	,491	,443	,933
M10	56,93	314,445	,477	,362	,933

M11	57,09	310,883	,554	,436	,932
M12	56,60	315,242	,407	,345	,935
M13	57,20	314,972	,428	,364	,934
M14	57,64	315,765	,525	,496	,933
M15	57,04	304,948	,638	,606	,931
M16	56,02	312,588	,510	,390	,933
M17	57,06	314,965	,431	,308	,934
M18	57,18	306,770	,668	,533	,931
M19	57,31	301,571	,764	,734	,929
M20	57,40	314,836	,502	,405	,933
M21	56,96	301,923	,676	,603	,930
M22	56,29	314,004	,452	,327	,934
M23	56,90	303,914	,651	,540	,931
M24	56,82	297,745	,716	,612	,930

Tablo 9 (GTHM) ve Tablo 10'da (GTSM) verilen madde-toplam korelasyonları incelendiğinde güvenilirliği önemli derecede azaltan bir maddeye rastlanmamıştır.

Sonuç olarak tablo 11'de görüldüğü gibi ölçeğin bütününe ilişkin güvenilirlik katsayısı (cronbach alfa) 0.93 olarak elde edilmiştir. Özdamar (1999, 522) alfa katsayısı değerlendirme ölçütünü şu şekilde belirtmiştir.

$0.00 < \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir.

$0.40 < \alpha < 0.60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir.

$0.60 < \alpha < 0.80$ ise oldukça güvenilirirdir.

$0.80 < \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Tablo 11: Ölçeğin Bütününe İlişkin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları

	Madde Sayısı	Cronbach Alfa
GTHM	24	0.930
GTSM	24	0.934

Bu değer oldukça yüksek bir değerdir ve kullanılan ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu ifade eder.

Literatürde ayrıca ölçeğin geçerlik çalışmalarında faktör analizi gibi çok değişkenli analizlerin yapılabilmesi için ulaşılması gereken örneklem büyüklüğü konusunda farklı ölçütler ve görüşler ortaya çıkmaktadır. Bazı görüşler (Sapnas, 2004) örneklem büyüklüğünü vermektedir. Örneğin faktör analizi için Preacher ve MacCallum (2002: 153-161) minimum örneklem büyüklüğünün 100 ile 250 arasında olması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca literatürde bu oranın 3 kat ile 10 kat arasında değiştiğini belirtilmektedir (Yıldız ve Fer, 2008: 209-232; Tavşancıl, 2006: 147). Buna göre bu çalışmadaki örneklem büyüklüğü faktör analizi için yeterli görülmektedir.

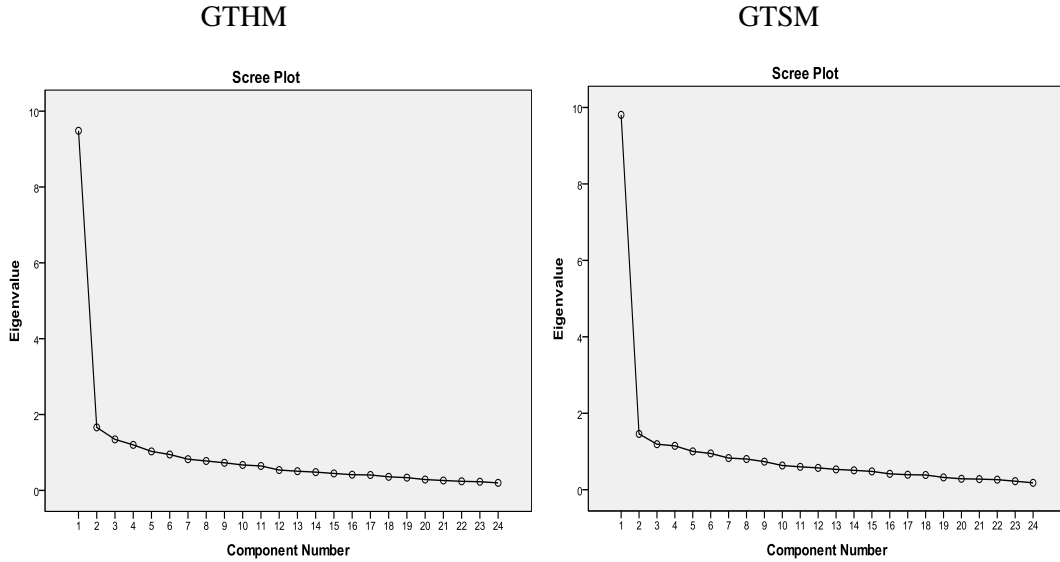
Bu çalışmada ölçeğin yapı geçerliği faktör analizi ile test edilmiştir. Ölçeğin faktör analizine uygun olup olmadığının test edilmesi için *Kaiser-Meyer-Olkin* testi ve *Bartlett* testleri yapılmıştır. Her iki alan için yapılan test sonuçları tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12: Ölçeğin Faktör Analizine Uygunluğunun Testi

	Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Ölçümü	Bartlett Küresellik Testi		
		Ki-kare	sd	p
GTHM	0.920	1841.96	276	.00
GTSM	0.927	1839.17	276	.00

Sonuçlar verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermiştir.($p<0.05$)

Ölçeğin tek ya da çok faktörlü olup olmadığını araştırmak için ilk önce özdeğerlere ilişkin grafikler elde edilmiştir. Bu grafikler şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2: Özdeğerlere İlişkin Grafikler

Grafiklerde birinci bileşenden sonra özdeğerde büyük bir düşüş olduğu ve bundan sonra yer alan noktaların varyansın açıklama gücüne büyük bir katkıda bulunmadığı görülmektedir. Geleneksel Türk Müziği Derslerine İlişkin Tutum Ölçeği için uygulanan faktör analizinde ölçek maddelerinin büyük çoğunluğu tek faktörde toplanmıştır. Dolayısıyla ölçek tek boyutta açıklanmaktadır.

Madde analizi ve faktör analizinin Likert ölçeğinde kullanılma nedeni, Likert ölçekleme tekniğinin en önemli konusu olan “tek boyutluluk” özelliğini sağlamak içindir. Tek boyutluluk bütün maddelerin aynı tutumu ölçmesi anlamına gelmektedir (Tavşancıl, 2006: 148).

Bu ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerleri tablo 13'te görüldüğü gibi 0.46 ile 0.80 arasında değişmektedir.

Tablo 13: Madde Faktör Yük Değerleri

	GTHM	GTSM
M1	,736	,767
M2	,690	,718
M3	,590	,627
M4	,583	,613
M5	,763	,781
M6	,753	,711
M7	,664	,704
M8	,649	,668
M9	,518	,538
M10	,465	,511
M11	,600	,600
M12	,399	,442
M13	,464	,462
M14	,512	,568
M15	,687	,683
M16	,519	,548
M17	,494	,468
M18	,730	,710
M19	,787	,799
M20	,609	,550
M21	,671	,719
M22	,503	,491
M23	,686	,694
M24	,776	,751

Tablo 14: Varyans Açıklama Oranları

	Özdeğer Toplamı	Varyansı açıklama yüzdesi
GTHM	9.484	39.51
GTSM	9.807	40.86

Tablo 14'te görüldüğü gibi tek boyutlu bir yapı gösteren bu ölçekte açıklanan toplam varyans % 40'dır.

Ölçeğin Nihai Formunun Oluşturulması

Geçerlik-güvenirliği test edilen nihai ölçek 15'i olumlu 9'u olumsuz olmak üzere, 24 maddeden oluşmaktadır. Nihai ölçek EK'te verilmiştir.

Sonuç

Araştırma sonucunda müzik öğretmeni adaylarının geleneksel Türk müziği derslerine ilişkin tutumlarını belirleyebilmek amacıyla kullanılmak üzere tutum ölçeği geliştirilmiştir.

Geliştirilen bu ölçek Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı öğretim programında yer alan geleneksel Türk müziği (Geleneksel Türk Halk Müziği/Geleneksel Türk Sanat Müziği) derslerine ilişkin tutumların belirlenmesi amacıyla kullanılabilir bir ölçme aracıdır.

Öğrencilerin derse ilişkin tutumlarını tespit etmek, eğitim yaşantılarının düzenlenmesinde, öğretimi gerçekleştirirken ortaya çıkan problemlerin belirlenmesinde önem taşımaktadır. Yapılan araştırmalar (Bennett ve Scholes, 2001; Byford, 2002; Corbin, 1997; Saracaloğlu ve Kaşlı, 2001; Swift, 1993) öğrencilerin okula, öğretmene, derse yönelik tutumları ile onların akademik başarıları, eğitim programlarının hedeflerine ulaşma düzeyleri arasında güçlü ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin öğrenmeye ve derse yönelik tutumlarının olumlu olması onların akademik başarılarını artıracığından; tutumlarının belirlenmesi, olumsuz tutumların tespiti durumunda yeniden düzenlemeler yapılması, başarıyı artırmaya yönelik planlamalar yapılması önem taşımaktadır.

Geleneksel Türk müziği derslerine ilişkin müzik öğretmeni adaylarının tutumlarının tespiti şu açılardan önemlidir; hem müzik eğitimi alan üniversite öğrencilerinin kültürümüze ait müziğe yönelik tutumlarını belirlemek hem de programda yer alan geleneksel Türk müziği (4 ders) derslerinde başarıyı artırabilmek. Bu nedenle yapılan çalışmada geliştirilen ölçek başka araştırmacılar tarafından kullanılabilir. Ayrıca bu araştırmanın tutum ölçeği geliştirme konusunda yapılacak yeni çalışmalara kaynak oluşturacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Arkonaç, S. A. (2001). Sosyal Psikoloji. (II. Baskı). İstanbul: Alfa Basım, Yayım ve Dağıtım.
- Arseven, A. D. (2001). Alan Araştırma Yöntemi İlkeler Teknikler Örnekler. Ankara: Gündüz Eğitim Ve Yayıncılık.
- Bakırcı, H. (2005). *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının, Fizik, Kimya ve Biyoloji Branşlarına Karşı Tutumlarının İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Baykul, Y.(1990). İlkokul Beşinci Sınıftan Lise ve Dengi Okulların Son Sınıflarına Kadar Matematik ve Fen Derslerine Karşı Tutumda Görülen Değişmeler ve Öğrenci Seçme Sınavındaki Başarı İle İlişkili Olduğu Düşünülen Bazı Faktörler. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Bayraktar, E. (1992). Geleneksel Müziklerimiz ve Çokseslilik Çalışmaları. *Türk Halk Musikisinde Çeşitli Görüşler*, (Derleyen) Salih Turhan, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları: 1414, Türk Tarih Kurumu Basımevi, S.95-97.
- Bennett, L. Ve R. Scholes. (2001). Goals And Attitudes Related to Technology Use in A Social Studies Method Course. *Contemporary Issues in Technology And Teacher Education (Online Serial)*, 1 (3). <http://www.citejournal.org>.
- Berberoğlu, G. (1990). Kimyaya İlişkin Tutumların Ölçülmesi. *Eğitim ve Bilim*.76,16.

- Bilen, S. (1995). *İşbirlikli Öğrenmenin Müzik Öğretimi ve Güdüsel Süreçler Üzerindeki Etkileri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, D.E.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Byford, J. M. (2002). *A Phenomenological Study of Middle School And High School Students' Perceptions of Social Studies*. Unpublished Doctoral Thesis. The University Of Oklahoma.
- Byrne, B. M. (1998), Structural Equation Modeling (SEM) is A Statistical Technique For Testing And Estimating Causal Relationships Using A Combination of Statistical Data And Qualitative Causal Assumptions With LISREL, PRELIS, And IMPLIS, Basic Concepts, Applications And Programming, Lawrence Erlbaum Asso-Ciates, Inc. Publishers, Mahwah, NJ.
- Canakay, E. U. (2006). Müzik Teorisi Dersine İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirme. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu*, 26-28 Nisan 2006, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli. (296-306)
- Corbin, S. S. (1997). Comparisons With Other Academic Subject And Selected Influences On High School Students' Attitudes Toward Social Studies. *Journal Of Social Studies Research*, 21, (2): 13-18.
- Geban, Ö., Aşkar, P. and Özkan, İ. (1991). Effects of Computer Simulations And Problem Solving Approaches On High School Students. *Journal Of Educational Research*.
- Gencil, İ. E. (2006). *Öğrenme Stilleri, Deneysel Öğrenme Kuramına Dayalı Eğitim, Tutum ve Sosyal Bilgiler Program Hedeflerine Erişi Düzeyi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Gorsuch, R. L. (1997). Exploratory Factor Analysis: Its Role in Item Analysis. *Journal of Personality Assessment*, 68, 532-560.
- Göçmen, A. (2003). Yetişkinler İçin El Kitabı Yeniden Öğrenme. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güllü, M. (2007). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının Araştırılması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güven, B. ve Uzman, E. (2006) Ortaöğretim Coğrafya Dersi Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt: 14, No:2, Kastamonu*.
- İnceoğlu, M. (2004). Tutum-Algı-İletişim. (1.Baskı). Ankara: Kesit Tanıtım Ltd. Şti. Cantekin Matbaası.
- Kan, A. Akbaş, A. (2005). Lise Öğrencilerinin Kimya Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, Aralık 2005, Ss. 227-237*.
- Karasar, N. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar- İlkeler- Teknikler. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kocabaş, A. (1997). Temel Eğitim II. Kademe Öğrencileri İçin Müziğe İlişkin Tutum Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:13: 141-145*.
- Küçükkurt, V. Ş. (2006). *Lise ve Dengi Okullarda Öğrencilerin Felsefe Dersine Karşı Olan Tutumları ve Başarıları Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Morgan, C. T. (2000). Psikolojiye Giriş. (14.Baskı). Çev. Hüsnu Arıcı ve Orhan Aydın. Ankara: Meteksan AŞ.
- Özdamar, K. (1999). Paket Program İle İstatistiksel Veri Analizi I. (2. Baskı). Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Özgüven, İ. E. (1999). Psikolojik Testler. Ankara: Pdrem Yayınları.
- Özmenteş, G. (2006). Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. *İlköğretim Online*, 5(1), 23-29, [Online]: <http://Ilkogretim-Online.org.tr> adresinden 08.02.2009'da Alınmıştır.
- Pohlmann, J. T. (2004). Use And Interpretation of Factor Analysis in The Journal of Educational Research: 1992-2002. *Journal of Educational Research*, 98, 14-22.
- Preacher, K. J. & Maccallum, R. C. (2002). *Exploratory Factor Analysis in Behavior Genetics Research: Factor Recovery With Smallsample Size*. Behavior Genetics, 32 (2), 153-161.

- Sapnas, K. G. (2004). Letters To The Editor: Determining Adequate Sample Size. *Journal of Nursing Scholarship*, 36(1), 4, www.retrieved August 03,2004 From Blackwell-Synergy.Com.
- Saracaloğlu, A. S. ve Kaşlı, A. F. (2001). Öğretmen Adaylarının Bilgisayara Yönelik Tutumları İle Başarıları Arasındaki İlişki. *Ege Eğitim Dergisi*, (1), 1: 110-126.
- Saracaloğlu, A. S. (1996). Ortaöğretim Kurumlarında Sosyal Bilimler Öğretimi. *E.Ü. Edebiyat Fakültesi Coğrafya Meslek Haftası Bildiri Özetleri*, İzmir.
- Saygı, C. (2009). *Aktif Öğrenmenin Müzik Tarihi Dersine İlişkin Başarı, Tutum ve Özyeterlik Üzerindeki Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Swift, G. W. (1993) Effects of A Childrens' Book And A Traditional Texbook On Third-Grade Students' Achievement And Attitudes Toward Social Studies. *Unpublished Doctoral Thesis*, Oklahoma University.
- Tavşancıl, E. (2006). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS İle Veri Analizi. (3.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tezbaşaran, A. (1997). Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu. Ankara: Psikologlar Derneği Yayınları.
- Tufan, E., Güdek, B. (2008). Piyano Dersi Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 28, Sayı 1 75-90.
- Uçan, A. (2005). Müzik Eğitimi Temel Kavramlar- İlkeler- Yaklaşımlar ve Türkiye'deki Durum. (3.Basım). Ankara: Önder Mabaacılık Ltd. Şti.
- Yıldız, G. ve Fer, S. (2008). Özkavram Envanteri I'ın Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (2), 209-232.
- Yurdugül, H. (2005) Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Kapsam Geçerliği İçin Kapsam Geçerlik İndekslerinin Kullanılması. *XIV. Eğitim Bilimleri Kurultayı*, 28-30 Eylül, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

İnternet Kaynağı

<http://www.guzelsanatlar.gazi.edu.tr/muzik/dersler.htm> adresinden 10.05.2010'da alınmıştır.

Aşağıdaki her ifadeyi okuduktan sonra, buna ne derecede katıldığınızı ya da katılmadığınızı, her iki ders için ayrı ayrı olmak üzere; ifadenin yanındaki kutucuklardan yalnızca bir tanesini (X) şeklinde işaretleyerek belirtiniz. <i>GTM: Geleneksel Türk Müziği</i> <i>GTHM: Geleneksel Türk Halk Müziği (GTHM)</i> <i>GTSM: Geleneksel Türk Sanat Müziği (GTSM)</i>	GELENEKSEL TÜRK HALK MÜZİĞİ					GELENEKSEL TÜRK SANAT MÜZİĞİ				
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. GTM dersleri sevdiğim derslerdir.	①	②	③	④	⑤	①	②	③	④	⑤
2. GTM dersleri ilgi çekicidir.	①	②	③	④	⑤	①	②	③	④	⑤
3. GTM derslerine çalışmak sıkıcıdır.	①	②	③	④	⑤	①	②	③	④	⑤
4. GTM derslerinde verilen her eseri zevkle çalışırım.	①	②	③	④	⑤	①	②	③	④	⑤
5. GTM dersleriyle ilgili konuşmaktan zevk alırım.	①	②	③	④	⑤	①	②	③	④	⑤
6. Mezun olduktan sonra, GTM ile ilgili hiç bir şey duymak istemem.	①	②	③	④	⑤	①	②	③	④	⑤
7. GTM dersleri kendime olan güvenimi artırır.	①	②	③	④	⑤	①	②	③	④	⑤
8. GTM derslerinde öğrendiklerimin diğer derslere de yararı olacağını düşünürüm.	①	②	③	④	⑤	①	②	③	④	⑤
9. GTM derslerinde öğrendiklerimin, uygulamada beklentilerime cevap veremeyeceğini düşünürüm.	①	②	③	④	⑤	①	②	③	④	⑤
10. GTM dersleri kendi kültürümüzü yaşatmamız açısından önemlidir.	①	②	③	④	⑤	①	②	③	④	⑤
11. GTM dersleri olmaksızın tamamlanacak bir eğitimin yetersiz olacağını düşünürüm.	①	②	③	④	⑤	①	②	③	④	⑤
12. GTM derslerinde öğrendiklerimin öğretmenlik mesleğinde gerekli olacağına inanmam.	①	②	③	④	⑤	①	②	③	④	⑤
13. GTM derslerine geç kalmak beni rahatsız eder.	①	②	③	④	⑤	①	②	③	④	⑤
14. GTM dersleri kendi kültürümüzün öğrenilmesi açısından önemlidir.	①	②	③	④	⑤	①	②	③	④	⑤
15. GTM derslerindeki repertuar çalışmalarından sıkılırım.	①	②	③	④	⑤	①	②	③	④	⑤
16. GTM derslerine diğer derslerimden daha çok önem veririm.	①	②	③	④	⑤	①	②	③	④	⑤
17. GTM derslerinde verilen eserleri söylemekten hoşlanırım.	①	②	③	④	⑤	①	②	③	④	⑤
18. GTM derslerinin sınıf geçmemde bana sıkıntı yaşatacağından endişe duyarım.	①	②	③	④	⑤	①	②	③	④	⑤
19. GTM derslerinin beni kültürel anlamda geliştirdiğine inanırım.	①	②	③	④	⑤	①	②	③	④	⑤
20. GTM dersleriyle ilgili etkinliklere (konser v.b.) severek katılırım.	①	②	③	④	⑤	①	②	③	④	⑤
21. GTM derslerinde zamanımın boşa harcağına düşünürüm.	①	②	③	④	⑤	①	②	③	④	⑤
22. GTM derslerine mecbur olduğum için çalışırım.	①	②	③	④	⑤	①	②	③	④	⑤
23. Boş zamanlarımda GTM derslerinde öğrendiğim eserleri icra ederim.	①	②	③	④	⑤	①	②	③	④	⑤
24. GTM derslerinin kuramsal bölümünden hoşlanmam.	①	②	③	④	⑤	①	②	③	④	⑤